

Aan de **ONDERKANT** ligt de lat altijd hoger

Verhalen uit de buik
van de samenleving
Marijke Decuypere
& Guy Malfait

Onderwijs

“Ze hadden maar beter moeten leren op school. Dan waren ze niet in de armoede geraakt”.

Bijdrage door Ides Nicaise:

Het klopt natuurlijk dat het risico op armoede sterk afhangt van het onderwijsniveau dat men bereikt. In Vlaanderen valt 21% van de laaggeschoolden¹ onder de (financiële) armoedegrens; bij de middengeschoolden is dat 8% en bij de hooggeschoolden slechts 5%.

Maar in de uitspraak wordt verondersteld dat het behaalde diploma vooral afhangt van de eigen inspanningen (‘goed leren’). In werkelijkheid hangt het succes in het onderwijs af van vier groepen factoren: (1) aangeboren aanleg, (2) inspanningen, (3) de omgeving waarin je opgroeit en de kansen die je daar krijgt; en (4) barrières (discriminatie) in het onderwijs zelf.² Voor de tweede groep (inspanningen) ben je zelf verantwoordelijk; de andere kunnen echter ook roet in het eten gooien als je voldoende inspanningen doet.

Voorbeelden van bepalende factoren in je *leefomgeving*: scholingsniveau, fysieke en psychische gezondheid van je ouders; je eigen gezondheid; thuistaal; financiële draagkracht;

1

Laaggeschoold = geen diploma van het (hoger) secundair onderwijs; middengeschoold = diploma of getuigschrift (hoger) secundair onderwijs; hooggeschoold = diploma hoger onderwijs.

2

Nicaise I., Ongelijkheid en sociale uitsluiting in het onderwijs : een onuitroeibare kwaal ?, in: NICAISE I., DESMEDT E. (red.), *Gelijke kansen op school: het kan! Zestien sporen voor praktijk en beleid*, Mechelen: Wolters-Plantyn, 2008, p.19-53

comfort van de woning; leerkansen buiten de school; de warmte van de sfeer in het gezin; steun van vrienden en diensten... Hoe armer, hoe minder dergelijke hulpbronnen je hebt.

Voorbeelden van *barrières in het onderwijs*: geen toegang krijgen tot goede scholen of studierichtingen; zittenblijven of verplichte heroriëntering; gebrek aan steun van leerkrachten, directie of medeleerlingen; taalbarrières; vooroordelen en te lage verwachtingen vanwege leerkrachten... Alhoewel alle leerlingen dergelijke hinderpalen kunnen tegenkomen, worden kansarme leerlingen er veel vaker mee geconfronteerd.

In sommige landen – ook in Vlaanderen - zijn in het onderwijs veel meer dergelijke hinderpalen ingebouwd dan in andere. Het Vlaamse onderwijs is in het algemeen van goede kwaliteit, maar het vertoont veel meer sociale ongelijkheid in schoolse resultaten dan landen zoals Finland, Zweden, Canada enz. Jongeren uit verschillende milieus zitten bij ons veel vaker in aparte scholen. Zittenblijven gebeurt in Vlaanderen meer dan elders. Kinderen worden in Vlaanderen op jonge leeftijd naar aparte onderwijsvormen gestuurd (algemeen vormend, technisch of beroepsonderwijs). Dat laatste geeft vaak aanleiding tot onrijpe en foute studieoriëntering, demotivatie en vroegtijdige uitval.³

Kortom: goed leren is één factor die kan helpen om uit de armoede te raken, maar ook een rechtvaardige verdeling van kansen en een democratisch schoolsysteem spelen een belangrijke rol.